

การประกอบสร้างภาพตัวแทนของแพทองธาร ชินวัตร ผ่านกลวิธีทางภาษา
ในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย
The Construction of Paetongtarn Shinawatra's Representation through Language
Strategies on the Pheu Thai Party's Facebook Page

วัชรพงศ์ โคตรนารินทร์¹, วิภาดา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต²
Watcharapong Khotnarin ¹, Wipada Rattanadilok Na Phuket ²

Received: January 25, 2026

Revised: June 8, 2026

Accepted: June 12, 2026

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษากับการประกอบสร้างภาพตัวแทนของ แพทองธาร ชินวัตร ในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย โดยเก็บข้อมูลโพสต์จำนวน 136 โพสต์ ซึ่งเผยแพร่ในช่วงวันที่ 16 สิงหาคม – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 และวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

ผลการศึกษพบกลวิธีทางภาษาทั้งสิ้น 8 ประเภท โดยกลวิธีที่โดดเด่นคือ การใช้ชนิดกระบวนการ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดบทบาทของตัวแสดงในวาทกรรม นอกจากนี้พบว่าภาพตัวแทนที่ถูกนำเสนอเป็น ภาพเชิงบวกทั้งหมด สามารถจำแนกได้ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ 2) ผู้นำที่ใกล้ชิด ประชาชน 3) ผู้นำที่มุ่งมั่นพัฒนาประเทศ และ 4) ผู้นำที่วางตนเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย ผลการศึกษาชี้ให้เห็น ว่ากลวิธีทางภาษามีบทบาทสำคัญในการประกอบสร้างภาพตัวแทนทางการเมืองและสร้างความชอบธรรมให้กับผู้นำ ในสื่อสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, ภาพตัวแทน, วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์, สื่อสังคมออนไลน์

Abstract

This study examines the language strategies and the construction of the representation of Paetongtarn Shinawatra on the Pheu Thai Party's Facebook page. The data consist of 136 posts published between 16 August and 31 December 2024. The analysis is conducted within the framework of Critical Discourse Analysis.

The findings revealed eight types of language strategies, with transitivity (process types) as the most prominent. These strategies functioned to construct exclusively positive representations of the Prime Minister, which could be categorized into four types: 1) a leader recognized internationally 2) a people-oriented leader 3) a reform-driven leader and 4) a leader who conducts herself

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Master's degree Student, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University) E-mail: watcharapong.kh@ku.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (Assistant Professor Dr., Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Kasetsart University) E-mail: wipada_naphuket@hotmail.com

appropriately within a democratic system. The study highlights the significant role of language in constructing political representation and legitimizing leadership in social media discourse.

Keywords: Language Strategies, Representation, Critical Discourse Analysis, Social Media

บทนำ

วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ได้มีประกาศพระราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนางสาวแพทองธาร ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศ ในประวัติศาสตร์การเมืองประเทศไทยมีนายกรัฐมนตรีหญิงเพียง 2 คน คือ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้รับตำแหน่งคนที่ 28 ส่วนนางสาวแพทองธาร ชินวัตร ได้รับตำแหน่งคนที่ 31 นายกรัฐมนตรีหญิงทั้งสองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในระดับเครือญาติกับนายกรัฐมนตรีคนสำคัญของประเทศในอดีตคือ นายทักษิณ ชินวัตร ถือเป็นนายกรัฐมนตรีอายุน้อยที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทยด้วยวัยเพียง 37 ปี ณ วันรับตำแหน่ง (หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ, 2567)

ในสังคมออนไลน์มีการแสดงความคิดเห็น ความคาดหวัง และข้อกังวลต่อนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ (วิเคราะห์เสียงสะท้อน..., ม.ป.ป.) ความคิดเห็นที่ปรากฏในสังคมออนไลน์สะท้อนความหวังว่า นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร จะสานต่อนโยบายของพรรคเพื่อไทย เช่น ดิจิทัลวอลเล็ต ลดค่าสาธารณูปโภค แก้ไข ปัญหายาเสพติด ในประเด็นความน่าเชื่อถือและความเหมาะสม มีความคิดเห็นที่นายกรัฐมนตรีคนนี้ไม่รักษาคำพูด เนื่องจากเหตุการณ์สลับซับซ้อนกับพรรครวมไทยสร้างชาติและพรรคพลังประชารัฐ ทำให้พรรคก้าวไกลกลายเป็น ฝ่ายค้าน นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่านางสาวแพทองธารอายุยังน้อย ยังมีประสบการณ์ทางการเมืองไม่มากพอ และยังขาดผลงานทางการเมืองเชิงประจักษ์ เป็นเพียงผู้สืบทอดอำนาจของครอบครัวชินวัตรเท่านั้น ทั้งนี้ความคิดเห็นบางส่วน ยังแสดงความยินดีและความพร้อมในการสนับสนุน เชื่อมั่นว่าจะสามารถบริหารประเทศได้ดีในฐานะตัวแทนคนรุ่นใหม่ ทั้งนี้ยังแสดงความกังวลต่อเสถียรภาพทางการเมือง เนื่องจากมีความเห็นว่าตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมีความเปราะบาง นางสาวแพทองธาร ชินวัตรอาจถูกศาลรัฐธรรมนูญตัดสินให้พ้นจากตำแหน่งอย่างนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี คนที่ 30 ของประเทศ

ในขณะที่สำนักข่าวต่าง ๆ ได้เผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ซึ่งถือเป็นวันแรกของการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศ เนื้อหาข่าวจึงถือเป็น “วาทกรรม” ประเภทหนึ่ง ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2542) ได้กล่าวถึงนิยาม “วาทกรรม” ตามแนวคิดของฟูโกต์ ซึ่งเป็นนักคิดคนสำคัญที่ให้นิยามและทำการศึกษาวาทกรรมไว้ว่าเป็น “ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสิ่งต่าง ๆ ที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับ ของสังคมในวงกว้าง (valorize) กลายสภาพเป็นสิ่งที่ผู้เขียนเรียกว่า “วาทกรรมหลัก” หรือที่ ฟูโกต์ เรียกว่า (episteme)” ในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยก็ได้เผยแพร่วาทกรรมเกี่ยวกับนางสาวแพทองธาร ชินวัตรในประเด็น ต่าง ๆ เช่นกัน ในลักษณะของการเผยแพร่ข้อความ (โพสต์) พร้อมภาพประกอบข้อความ ทั้งนี้เฟซบุ๊กเป็นพื้นที่ การสื่อสารทางการเมืองที่สำคัญนอกเหนือจากสื่อกระแสหลักเดิมในอดีตเช่น ในช่วงการเคลื่อนไหวครั้งใหญ่ของ คนเสื้อแดงภายใต้การนำของ นปช. เมื่อปี พ.ศ. 2555 หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ได้สร้างวาทกรรมหลักคือ ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยผ่านวลีสำคัญคือ สงครามอำมาตย์-ไพร่ (พิรงทอง รามสูตร, 2556, น. 23) ปัจจุบันการผลิต วาทกรรมการเมืองพบได้ทั่วไปในสื่อสังคมออนไลน์ การนำเสนอภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ผ่านวาทกรรมข้อความที่เผยแพร่ในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยซึ่งมียอดผู้กดติดตามถึง 926,346 คน (ใช้ข้อมูล

ณ วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2568) จึงอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการต่อรองความหมายและสร้างการรับรู้ของคนในสังคมได้ ทำให้ผู้คนในสังคมเห็นภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร เป็นไปตามที่พรรคเพื่อไทยต้องการ

ฮอลล์ (Hall,1997, อ้างถึงใน ศิริพร ภักดีผาสุข, 2565, น. 102) ได้เสนอว่า ภาพตัวแทน คือ กระบวนการในการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษาหรือสัญลักษณ์เพื่อนำเสนอภาพสรรพสิ่งที่อยู่ในความคิดให้แก่สิ่งที่นำเสนอ ทั้งนี้ภาพตัวแทนไม่ใช่ภาพทั้งหมด หากเกิดจากการตัดสินใจ ประเมินค่า และตีความสิ่งที่นำเสนอ เป็นการเลือกเพียงบางแง่มุมออกมานำเสนอ จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบกลวิธีทางภาษาที่น่าสนใจ เช่น การใช้ชนิดของกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ “เราใช้เวลาประมาณ 2 ทศวรรษ เปลี่ยนจาก 30 บาทรักษาทุกโรคเมื่อ 22 ปีที่แล้วมาสู่การเป็น 30 บาทรักษาทุกที่ในวันนี้” (พรรคเพื่อไทย, 2567) จากตัวอย่างเป็นการใช้คำกริยากลุ่มความหมาย “เปลี่ยนแปลง” หรือ “ในวันนี้ 30 บาทรักษาทุกที่ ได้เชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพของประชาชนแล้ว 100 เปอร์เซ็นต์ ประชาชนทุกคนมี Health ID ประจำตัว ได้รับการรักษาพยาบาลที่สะดวกรวดเร็วขึ้น ไม่ต้องรอคิวตรวจนานที่โรงพยาบาลอีกต่อไป” (พรรคเพื่อไทย, 2567) จากตัวอย่างเป็นการใช้มูลบท สะท้อนว่าระบบการรักษาพยาบาลโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรครที่ผ่านมามีปัญหาเรื่องการรอคอยคิวการตรวจ นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรจึงเป็นผู้นำที่มุ่งมั่นพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ดีขึ้น

การศึกษาภาพตัวแทนโดยประยุกต์ใช้แนวคิดของฮอลล์ (1997) ในมิติความสัมพันธ์ทางภาษาในอดีตมีหลายงาน เช่น สรिता ปัจจุสมานนท์ และพัชรินทร์ เสือสวระถิ (2567) ศึกษา “การศึกษาภาพตัวแทนเด็กดีในช่วงสังคมออนไลน์” ศศิพิมพ์ ภูระหงษ์ (2565) ศึกษา “ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนเพศสภาวะต่าง ๆ ในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์” อีระ บุชบกแก้ว (2562) ศึกษา “ภาพตัวแทนผู้สูงอายุไทยที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมสื่อสาธารณะ”

จากการตรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีผู้ศึกษากลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร แต่มีงานวิจัยที่สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้ามากที่สุดคืองานของ เนตรนิภา ขำอ้าย (2556) ศึกษาเรื่อง “การสร้างอัตลักษณ์นักการเมืองสตรีในสื่อมวลชนกลุ่มประเทศอาเซียน: การวิเคราะห์วาทกรรมผ่านสื่อ” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอขบวนการเมืองสตรีในหนังสือพิมพ์ออนไลน์ที่ตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ และเพื่อตีความการสร้างอัตลักษณ์ของนักการเมืองสตรีกลุ่มประเทศอาเซียน ตามแนวการวิเคราะห์วาทกรรมผ่านสื่อ โดยเลือกศึกษานักการเมืองสตรี 3 คน ได้แก่ นางกลอเรีย มาคาปากาล อาร์โรโย อดีตประธานาธิบดีประเทศฟิลิปปินส์ นางองซาน ซูจี หัวหน้าพรรคสันนิบาตแห่งชาติเพื่อประชาธิปไตย (เอ็นแอลดี) ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีประเทศไทย ผู้วิจัยพบกลวิธีหลักในการประกอบสร้างอัตลักษณ์ให้แก่นักการเมืองสตรีทั้ง 3 คน จำนวน 4 กลวิธีหลัก ได้แก่ กลวิธีการอ้างอิง กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีการขยายความ และกลวิธีทางสหบท ส่วนการตีความอัตลักษณ์นักการเมืองสตรี ผู้วิจัยพบว่า สื่อมวลชนได้สร้างอัตลักษณ์ของนักการเมืองสตรีที่มีทั้งลักษณะร่วมและลักษณะเฉพาะ โดยลักษณะร่วมพบ 2 ลักษณะ คือ ลักษณะของนักการเมืองและลักษณะของความเป็นผู้หญิง ส่วนลักษณะเฉพาะพบว่า นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีลักษณะเป็นผู้นำทางการเมืองและการแต่งกาย

งานวิจัยข้างต้นของเนตรนิภา ขำอ้าย (2556) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากสื่อมวลชนซึ่งถือเป็นสื่อกระแสหลักพรรคเพื่อไทยหรือนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จึงอาจไม่สามารถควบคุมอัตลักษณ์ที่สื่อมวลชนนำเสนอ แต่การศึกษาครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์ข้อมูลจากเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย ซึ่งพรรคเพื่อไทยมีอำนาจออกแบบและควบคุมวาทกรรมได้อย่างเต็มที่ แม้นายกรัฐมนตรีหญิงของประเทศไทยทั้งสองจะมีความเชื่อมโยงทางสายเลือดและสังกัดพรรคการเมืองเดียวกัน แต่บริบททางการเมืองต่างกัน นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร เป็นผู้นำรัฐบาลผสมข้ามขั้ว กล่าวคือ

นางสาวแพทองธาร ชินวัตร ต้องบริหารประเทศร่วมกับพรรคการเมืองที่เคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำรัฐประหาร รัฐบาลของอดีตนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร การศึกษา “การประกอบสร้างภาพตัวแทนของแพทองธาร ชินวัตร ผ่านกลวิธีทางภาษาในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย” จะชี้ให้เห็นว่า เฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยพยายามคัดเลือก ภาพตัวแทนใดให้แก่นางสาวแพทองธาร ชินวัตร เพื่อเสนอให้กับสังคมในท่ามกลางบริบททางการเมืองดังกล่าว และแสดงให้เห็นว่าภาพตัวแทนที่ปรากฏมีความแตกต่างอย่างไร จากอัตลักษณ์ของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในงานของ เนตรนิภา ขาวอ้าย (2556) ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาที่ยุทธศาสตร์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทย ถูกแบ่งเป็นสองขั้วอย่างชัดเจน

นางสาวแพทองธาร ชินวัตร ถือเป็นผู้มาจากขว้างานที่เคยถูกรัฐประหาร แต่ต้องจัดตั้งรัฐบาลร่วมกับ ขั้วอนุรักษนิยม ผู้วิจัยจึงสนใจประยุกต์ใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของ Fairclough (1995) ที่ไม่ได้มองภาษาเป็นเพียงสื่อกลางในการสื่อสาร แต่มีบทบาทสำคัญในการประกอบสร้างความจริงทางสังคม ในการศึกษาภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร เพื่อเผยให้เห็นว่าเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยมีความพยายามในการใช้ภาษาประกอบสร้างภาพตัวแทน เพื่อสร้างความชอบธรรมให้แก่นางสาวแพทองธาร ชินวัตร ในสถานะที่ย้อนแย้งดังกล่าวอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิธีการทางภาษาที่ใช้ประกอบสร้างภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย
- 2) เพื่อศึกษาภาพตัวแทนของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ที่นำเสนอผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลวาทกรรมภาษาที่เผยแพร่เป็นข้อความ (โพสต์) ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “พรรคเพื่อไทย” ที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร รวมทั้งโพสต์ที่นำเนื้อหาจากเพจหรือเว็บไซต์ข่าวอื่นมาเผยแพร่ ที่เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ไม่ใช่ข่าวที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพรรคเพื่อไทยหรือรัฐบาล ตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 ถือเป็นช่วงเวลาสำคัญในการเปลี่ยนผ่านเชิงสถานะของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร จากบุคคลที่พรรคการเมืองเสนอชื่อให้ประชาชนรับทราบว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรีในช่วงก่อนการเลือกตั้งสู่การรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พรรคเพื่อไทยถูกวิพากษ์วิจารณ์เรื่องอุดมการณ์และการสลับขว้างาน นอกจากนี้ยังเป็นช่วงที่เกิดเหตุการณ์สำคัญหลายประการ เช่น ภัยธรรมชาติ วิกฤตติดต่อกับครอบครัวกำหนดอายุความ ตลอดช่วงเวลาดังกล่าวเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยอาจใช้ภาษาในการสร้างความชอบธรรม ความน่าเชื่อถือ ประกาศความสามารถ หรือแผงอุดมการณ์ทางการเมือง มีทั้งสิ้น 136 ข้อความ (โพสต์)

แนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย 2 หัวข้อได้แก่ แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน (Representation) และ แนวคิดเรื่องวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

ภาพตัวแทน (Representation)

Hall (1997) เสนอว่า “ภาพตัวแทน” มีลักษณะการทำงาน 2 มิติ คือ 1) มิติของการบรรยายหรือพรรณนา เพื่อเรียกวัตถุ แนวคิด หรือเหตุการณ์ให้ปรากฏขึ้นในความคิด ผ่านกระบวนการทางจินตภาพโดยมีภาษาเป็น

เครื่องมือสำคัญ 2) มิติของการเป็นสัญลักษณ์และการแทนที่ โดยทำหน้าที่เป็นตัวแทนหรือสิ่งทดแทนให้กับสิ่งอื่น การทำงานทั้ง 2 มิติไม่ได้เป็นเพียงการสะท้อนภาพความเป็นจริง แต่เป็นการเชื่อมโยงระหว่าง 3 องค์ประกอบสำคัญคือ 1) โลกของวัตถุ/เหตุการณ์ 2) ระบบโน้ตส์ และ 3) ระบบสัญลักษณ์หรือภาษา ทั้งนี้ ฮอลล์ (Hall, 1997, อ้างถึงใน ศิริพร ภักดีผาสุข, 2565, น. 100-101) เสนอว่า “ภาพตัวแทน” คือ กระบวนการในการประกอบสร้างความหมายผ่าน ภาษาหรือสัญลักษณ์เพื่อนำเสนอภาพสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในความคิด ภาพตัวแทนเกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ เพื่อถ่ายทอดหรือนำเสนอภาพสรรพสิ่งต่าง ๆ ในความคิดให้ผู้อื่นหรือโลกภายนอกได้รับรู้ แม้ “ภาษา” จะถือเป็น เครื่องมือสำคัญในการประกอบสร้างความหมายให้สรรพสิ่งต่าง ๆ แต่การนำเสนอภาพตัวแทนไม่ใช่เพียงการใช้ภาษา หรือสัญลักษณ์ในการถ่ายทอดภาพในความคิดเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการตัดสินคุณค่าและให้ความหมายแก่สิ่งที่นำเสนอ โดยภาพแทนนั้นด้วย ซึ่งไม่ใช่ภาพทั้งหมดหรือไม่ถือเป็นความจริงทั้งหมด เนื่องด้วยเกิดจากการตัดสิน ประเมินค่า ตีความ และเลือกเพียงบางแง่มุมออกมานำเสนอ

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis)

Fairclough (1995) ชี้ให้เห็นว่า การใช้ภาษาในสื่อสาธารณะไม่ได้เป็นกลาง แต่มีความสัมพันธ์ว่าด้วยอำนาจ และอุดมการณ์แฝงอยู่ด้วย ภาษาจึงไม่ได้ทำหน้าที่สะท้อนความจริงที่เกิดขึ้นอย่างตรงไปตรงมา แต่ทำหน้าที่สร้างความจริงในอีกรูปแบบ มีการตัดสินใจว่าจะนำเสนออะไร ตัดสิ่งใดออก หรือจะเน้นย้ำเรื่องใดเป็นพิเศษ นอกจากนี้ ยังเสนอว่า อุดมการณ์มักแฝงตัวอยู่ในความเป็นปกติธรรมดา การวิเคราะห์เชิงวิพากษ์จะช่วยเผยให้เห็นว่า ภาษาถูกใช้ เพื่อสร้างหรือรักษาความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันได้อย่างไร ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556, น. 40-45) ได้ประมวลแนวทางการศึกษาวาทกรรมของแฟร์คลอฟพบว่า “กรอบมิติทั้งสาม” เกิดจากการให้ความสำคัญ กับความสัมพันธ์แบบวิภาษ กล่าวคือ วาทกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กัน วาทกรรมประกอบสร้างสังคม ในขณะที่เดียวกันวาทกรรมก็ถูกกำหนดโดยสังคม แฟร์คลอฟยังตั้งข้อสังเกตว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมกับการใช้ อำนาจในทางมิชอบหรือการครอบงำมักไม่ใช่สิ่งที่คนทั่วไปจะสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ จึงมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเผยให้เห็นสิ่งนี้ ซึ่งจะต้องพิจารณาทั้งตัวบท วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม และวิถีปฏิบัติทางสังคม วัฒนธรรม

มิติที่ 1 ตัวบท (text) คือ รูปภาษาทั้งระดับคำ ประโยค ที่ผ่านการเลือกใช้ตามมุมมองของผู้ผลิตวาทกรรม ผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา เช่น กลวิธีทางศัพท์ กลวิธีทางไวยากรณ์ และกลวิธีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ **มิติที่ 2** วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice) หมายถึง การผลิต/กระจายตัวบท และการบริโภค/ตีความตัวบท สังคมมีอิทธิพลต่อตัวบททางอ้อม หรืออธิบายได้ว่าสังคมกำหนดวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม และวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมไปกำหนดตัวบทอีกต่อหนึ่ง **มิติที่ 3** วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (sociocultural practice) แฟร์คลอฟแบ่งเป็น 3 ระดับ เริ่มจากระดับสถานการณ์ หรือ บริบทแวดล้อมเหตุการณ์การสื่อสารนั้น ระดับสถาบัน หรือสถาบันที่เกิดเหตุการณ์ การสื่อสารนั้น ๆ และระดับที่กว้างที่สุดคือ กรอบสังคมวัฒนธรรม

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเรื่อง ภาพตัวแทน (Representation) แนวคิดเรื่อง วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) และงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาพตัวแทนนักการเมือง
2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลย้อนหลัง โดยเก็บข้อมูลวัจนภาษาจากการเผยแพร่ข้อความ (โพสต์) ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “พรรคเพื่อไทย” ที่เกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร รวมทั้งการเผยแพร่ข้อความ

ที่นำเสนอมาจากเพจหรือเว็บไซต์ข่าวอื่นที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร มาเผยแพร่ ตั้งแต่วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2567 – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 มีข้อมูลที่น่าสนใจในการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 136 ข้อความ (โพสต์) ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลแบบเจาะจงในช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากเป็นช่วงเวลาสำคัญในการเปลี่ยนผ่านเชิงสถานะของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร จากบุคคลที่พรรคการเมืองเสนอชื่อให้ประชาชนรับทราบว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรีในช่วงก่อนการเลือกตั้งสู่การรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศไทยอย่างเป็นทางการ

3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล จะประยุกต์ใช้แนวคิดของแฟร์คลีย์ (1995) เพียงมิติที่ 1 คือ ตัวบท (Text) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ตัวบท ความหมายระดับคำ ข้อความ ประโยค และถ้อยคำ ของโพสต์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจ “พรรคเพื่อไทย”

4. เรียบเรียง สรุป และอภิปรายผลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลวาทกรรมเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรในโพสต์ของเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย ทั้งสิ้น 136 โพสต์ ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) กลวิธีทางภาษาที่ใช้นำเสนอภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย 2) ภาพตัวแทนของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ที่นำเสนอผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย

1. กลวิธีทางภาษาที่ใช้นำเสนอภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร

จากการศึกษาพบว่า กลวิธีทางภาษาที่ใช้ประกอบสร้างภาพตัวแทนของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ปรากฏทั้งหมด 8 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำอ้างอิง การใช้ชนิดกระบวนการ การใช้ประโยคแสดงความขัดแย้ง การใช้ประโยคแสดงเหตุและผล การใช้ทัศนภาวะ การใช้มูลบท การใช้สัทบท และการใช้อุปลักษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การใช้คำอ้างอิง

จากการวิเคราะห์การเลือกใช้คำศัพท์เพื่ออ้างถึงนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร พบการใช้คำศัพท์บ่งชี้ตำแหน่งทางการเมืองคือ นายกรัฐมนตรี นายกฯ การใช้ชื่อประกอบกับตำแหน่งทางการเมืองคือ นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร การใช้เพียงชื่อไม่ประกอบกับตำแหน่งทางการเมืองคือ นางสาวแพทองธาร ชินวัตร หรือ แพทองธาร การใช้คำศัพท์บ่งชี้สถานะว่า ผู้นำ ผู้นำประเทศ การใช้คำอ้างอิง เป็นกลวิธีเด่นในการนำเสนอวาทกรรมเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรในโพสต์ของเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย

ตัวอย่าง 1 นายกรัฐมนตรี กล่าวว่า เราจะมุ่งสู่การเป็นประชาคมที่ดีกว่าเดิมด้วยการพัฒนาที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมที่เหมาะสมกับยุคสมัย และส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา (7 พฤศจิกายน 2567)

ตัวอย่าง 2 ในนามของรัฐบาลและประชาชนชาวกัมพูชา ขอแสดงความยินดีอย่างจริงใจต่อท่าน นายกรัฐมนตรีของไทย ซึ่งจะเป็นประจักษ์พยานความเชื่อมั่นของคนไทยต่อความเป็น ผู้นำของท่าน (19 สิงหาคม 2567)

ตัวอย่างที่ 1-2 คำว่า “นายกรัฐมนตรี” “นายกรัฐมนตรีของไทย” เป็นการใช้คำศัพท์บ่งชี้ตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งเป็นตำแหน่งผู้นำสูงสุดของรัฐบาลในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้งสำหรับประเทศไทยนายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ และมาจากการเลือกตั้งในสภาผู้แทนราษฎร

1.2 การใช้ชนิดกระบวนการ

ผู้วิจัยจะจำแนกชนิดของกระบวนการออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) กระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ 2) กระบวนการเกี่ยวกับการพูด 3) กระบวนการเกี่ยวกับความคิดความรู้สึก และ 4) กระบวนการเกี่ยวกับสภาพ ไม่มีกระบวนการเกี่ยวกับพฤติกรรม และกระบวนการเกี่ยวกับการมีอยู่ เนื่องจากอาจจัดกระบวนการทั้งสองเป็นชนิดย่อยของกระบวนการอื่นได้ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, น. 126) ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาคำกริยาซึ่งจะเป็นตัวกำหนดบทบาทของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรในแต่ละเหตุการณ์

1.2.1 กระบวนการแสดงการกระทำ ในวาทกรรมเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ในโพสต์ของเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยได้นำเสนอเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี ล้วนปรากฏการนำเสนอถึงพฤติกรรมบางประการด้วยคำกริยา การใช้คำกริยาแสดงการกระทำจึงเป็นกลวิธีสำคัญ มีหลายกลุ่มความหมายด้วยกัน ได้แก่ “นำ” “เปลี่ยนแปลง” “มอบ” “ลงพื้นที่” “ตรวจสอบ” “ติดตาม” “ช่วยเหลือ” “เยียวยา” ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างบางกลุ่มความหมายดังนี้

การใช้คำกริยา แสดงการกระทำความหมาย “เปลี่ยนแปลง” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 3 เราใช้เวลาประมาณ 2 ทศวรรษ เปลี่ยนจาก 30 บาทรักษาทุกโรคเมื่อ 22 ปีที่แล้วมาสู่การเป็น 30 บาทรักษาทุกที่ในวันนี้ซึ่งเป็นการ... เปลี่ยนผ่านระบบสุขภาพสู่ระบบดิจิทัล (25 ธันวาคม 2567)

ตัวอย่างที่ 3 กล่าวถึงพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรด้วยคำว่า “เปลี่ยนจาก” “เปลี่ยนผ่าน” เป็นการ “เปลี่ยน” ในประเด็นระบบสุขภาพของประชาชนประเทศไทย ที่เริ่มจากโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคเป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลได้ในราคาที่ต่ำลง ซึ่งจะพัฒนาไปสู่โครงการ 30 บาทรักษาทุกที่ เป็นการพัฒนาและขยายขอบเขตจากการรักษาเพียงแค่บางโรคมาเป็นการให้บริการรักษาทุกที่ หมายถึงการขยายขอบเขตการบริการให้ครอบคลุมทั้งในด้านสถานพยาบาลและการเข้าถึงบริการสุขภาพในระดับต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น ส่วนการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลเป็นอีกหนึ่งการพัฒนาที่สำคัญ เป็นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาปรับปรุงระบบสุขภาพ เช่น การใช้ระบบแพทย์ทางไกล การจองคิวออนไลน์ หรือการจัดการข้อมูลสุขภาพผ่านแอปพลิเคชันดิจิทัล ซึ่งจะช่วยให้การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพสะดวกขึ้น ลดการรอคอยและมีประสิทธิภาพในการดูแลสุขภาพของประชาชน

การใช้คำกริยา แสดงการกระทำสื่อความหมาย “ลงพื้นที่” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 4 ‘แพทองธาร’ หน.พรรคเพื่อไทย พร้อมด้วย สส. ภาคเหนือลงพื้นที่ ‘แพร่-น่าน’ ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยพ่วงนี้ (23 สิงหาคม 2567)

ตัวอย่างที่ 4 กล่าวถึงพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ด้วยคำว่า “ลงพื้นที่” โดยปกติอาจหมายถึงการเดินทางไปยังพื้นที่หรือจังหวัดต่าง ๆ เพื่อตรวจเยี่ยมประชาชนในสถานการณ์จริง จากบริบทเป็นการลงพื้นที่เพื่อช่วยเหลือ เยี่ยมเยียน ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อุทกภัย ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความใส่ใจและความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

การใช้คำกริยา แสดงการกระทำสื่อความหมาย “เยียวยา” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 5 นายกรัฐมนตรีกล่าวถึงการเยียวยาว่า สามารถเยียวยาพี่น้องประชาชนที่ได้รับผลกระทบกว่าร้อยละ 80 แล้วซึ่งถือว่าใช้เวลารวดเร็วกว่า ขณะนี้การเยียวยาในภาคเหนือก็ยังเหลืออีก 1% เพราะเยียวยาได้ 99% ซึ่งต้องการให้มีการระบุตัวตนเพื่อให้การเยียวยาได้ถูกคน

และถูกต้อง ถือว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก ๆ เข้าใจเวลาที่รื้อการเยียวว่าเป็นเรื่องที่ยาวนาน
รัฐบาลจึงเร่งรัดให้เร็วที่สุด (17 ธันวาคม 2567)

ตัวอย่างที่ 5 กล่าวถึงพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ด้วยคำว่า “เยียว” หลายครั้ง
หมายถึงการช่วยเหลือและฟื้นฟูสภาพชีวิตของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อุทกภัย นายกรัฐมนตรี
กล่าวถึงการเยียวที่เกิดขึ้นเร็วกว่าที่คาดการณ์ไว้ ต้องการให้มีการตรวจสอบและยืนยันตัวตนของผู้ที่ได้รับผลกระทบ
อย่างถูกต้อง เพื่อให้การเยียวไปถึงผู้ที่มีสิทธิ์ได้รับการช่วยเหลืออย่างแท้จริง

1.2.2 กระบวนการแสดงการพูด จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าในวาทกรรมเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรี
แพทองธาร ชินวัตร ในโพสต์เฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย มีการใช้คำกริยาแสดงการพูดซึ่งเป็นกลวิธีสำคัญอยู่หลาย
กลุ่มความหมายด้วยกัน ได้แก่ “สั่งการ” “ประกาศ” “แถลง” “หารือ” “กำชับ” “ย้ำ” “ขอบคุณ” ผู้วิจัยจะ
ยกตัวอย่างบางกลุ่มความหมายดังนี้

การใช้คำกริยา แสดงการพูดสื่อความหมาย “สั่งการ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 6 ‘นายก’ สั่งการทันที เร่งฟื้นฟู จ.เชียงรายหลังน้ำลด ด้าน ‘สุริยะ’ รับคำสั่งการเร่งซ่อม
สะพาน เคลียร์ผิวการจราจร ติดตั้งสะพานเบลีย์ ส่งน้ำสะอาด (15 กันยายน 2567)

ตัวอย่างที่ 6 กล่าวถึงพฤติกรรมการพูดของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ด้วยคำว่า “สั่งการ” แสดงให้
เห็นถึงการออกคำสั่งหรือให้คำสั่งอย่างเป็นทางการกับหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ในตัวอย่างที่ 6 คือ นายสุริยะ
จึงรุ่งเรืองกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ให้เร่งดำเนินการในหลายด้าน เช่น การซ่อมสะพาน การจัดการ
พื้นที่ผิวการจราจรให้พร้อมใช้งาน คำว่า “สั่งการ” บ่งบอกถึงการออกคำสั่งจากผู้มีอำนาจ

การใช้คำกริยา แสดงการพูดสื่อความหมาย “หารือ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 7 นายกฯ หารือ สี่ จีนผิงยืนยันสนับสนุนไทยในทุกมิติ เปิดการนำเข้าไทยเพิ่ม ยืนยัน
แผนค้าขายกับไทยปีหน้าแน่นอน (16 พฤศจิกายน 2567)

ตัวอย่างที่ 7 กล่าวถึงพฤติกรรมการพูดของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ด้วยคำว่า “หารือ” ในที่นี้
หมายถึงการพูดคุยหรือเจรจาระหว่างบุคคลสองฝ่ายหรือมากกว่า เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือข้อตกลงเกี่ยวกับ
ประเด็นหรือเรื่องที่มีความสำคัญ การหารือกับสี่ จีนผิง ประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาชนจีน เกี่ยวข้องกับประเด็น
การเพิ่มการนำเข้าสินค้าจากไทย และการร่วมมือทางการค้าระหว่างสองประเทศ

1.2.3 กระบวนการแสดงความคิดและความรู้สึก กระบวนการนี้ปรากฏไม่มาก โดยพบคำกริยาที่อยู่ใน
รูปความหมายเกี่ยวกับความคิด เช่น “ต้องการ” “คาดหวัง” “เชื่อ” และพบคำกริยาที่อยู่ในรูปความหมายเกี่ยวกับ
ความรู้สึก เช่น “ห่วงใย” “เสียใจ” “ดีใจ” ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างบางกลุ่มความหมายดังนี้

การใช้คำกริยา แสดงการพูดสื่อความหมาย “เชื่อ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 8 เมื่อเป็นนายกฯ แล้ว จะไม่ข่มเหงใคร แต่พร้อมที่จะรับฟัง ให้ความเคารพ และให้เกียรติ
ซึ่งกันและกัน เชื่อว่าหลักคิดตรงนี้จะทำให้ทุกอย่างเป็นไปอย่างราบรื่นและสมบูรณ์
(5 กันยายน 2567)

ตัวอย่างที่ 8 กล่าวถึงความคิดของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ด้วยคำว่า “เชื่อ” ในบริบทนี้หมายถึง
ความมั่นใจหรือความเชื่อมั่นว่า หากมีการดำเนินการตามแนวคิดทั้งหมดที่กล่าวถึงคือ ไม่ข่มเหงใคร พร้อมรับฟัง
ให้ความเคารพ และให้เกียรติ จะช่วยให้การทำงานในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นไปได้อย่างราบรื่นและสมบูรณ์
การใช้คำว่า “เชื่อ” ในบริบทนี้ยังแสดงถึงความมั่นใจในแนวทางหรือวิสัยทัศน์ของนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการปกครอง
และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

การใช้คำกริยา แสดงความรู้สึกสื่อความหมาย “เสียใจ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 9 นายกา แสดงความเสียใจและขอโทษต่อกรณีเหตุการณ์คดีตากใบเมื่อ 20 ปีที่แล้ว ยืนยัน
รัฐบาลทำงานเต็มที่ อีกทั้งถาม สนง.กฤษฎีกา กรณีออก พ.ร.ก.แก้ไขอายุความ แต่ทำ
ไม่ได้เพราะอาจขัดรัฐธรรมนูญ (24 ตุลาคม 2567)

ตัวอย่างที่ 9 กล่าวถึงความรู้สึกของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรด้วยคำว่า “เสียใจ” ต่อเหตุการณ์
คดีตากใบเมื่อ 20 ปีก่อน ที่อาจทำให้เกิดความทุกข์หรือความเสียหายขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังแสดงถึงการเข้าใจ
ความรู้สึกของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว

1.2.4 กระบวนการแสดงสภาพ กระบวนการนี้จะสื่อผ่านคำกริยา เช่น “เป็น” “จะเป็น” จากการวิเคราะห์
พบว่าไม่ได้โดดเด่นอย่างกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำและการพูด ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง 10 จะเป็นนายกา ที่ให้เกียรติ ให้ความเคารพ ไม่ข่มเหงใคร ไม่ปิดกั้น วอนวิจารณ์ด้วย
เหตุผล (5 กันยายน 2567)

ตัวอย่าง 11 แม้จะถือเป็นนายกรัฐมนตรีที่มีอายุน้อย แต่ไม่กังวลในการนั่งตำแหน่งหัวโต๊ะ เพราะ
การเข้ามาทำงานและได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอันทรงเกียรติ มาจากการโหวต
ของสภา (5 กันยายน 2567)

ตัวอย่างที่ 10 “เป็น” กล่าวถึงสภาพของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรในลักษณะหรือคุณสมบัติ
ของนายกรัฐมนตรีในอนาคตคือ ให้เกียรติ ให้ความเคารพ ไม่ข่มเหง ไม่ปิดกั้น ตัวอย่างที่ 11 “เป็น” แสดงถึงสถานะ
หรือบทบาทของนายกรัฐมนตรีในปัจจุบันที่เป็นผู้นำอายุน้อยแต่ไม่รู้สึกกังวล รวมทั้งเป็นการยืนยันสถานะและความ
มั่นใจในบทบาทที่มีอยู่มาจากการถูกต้อง

1.3 การใช้ประโยคแสดงความขัดแย้ง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในวาทกรรมโพสต์ในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย มีการใช้ประโยค
แสดงความขัดแย้ง เพื่อแสดงให้เห็นบทบาทการตอบสนอง และทัศนคติต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ของนายกรัฐมนตรี
แพทองธาร ชินวัตร โดยมีคำเชื่อม เช่น แต่ แม้ว่า...แต่ ฯลฯ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง 12 แพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เดินทางเข้าปฏิบัติภารกิจที่ตึกชินวัตร ทาวเวอร์ 3
พร้อมให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน โดยกล่าวว่า แม้จะถือเป็นนายกรัฐมนตรีที่มีอายุน้อย แต่
ไม่กังวลในการนั่งตำแหน่งหัวโต๊ะ เพราะการเข้ามาทำงานและได้รับตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีอันทรงเกียรติ มาจากการโหวตของสภา (5 กันยายน 2567)

จากตัวอย่างที่ 12 “แม้” ใช้เพื่อแสดงถึงข้อเท็จจริงที่อาจเป็นอุปสรรคหรือความท้าทาย การที่นายกรัฐมนตรี
อายุน้อย ซึ่งอาจส่งผลต่อกังวลในความสามารถหรือประสบการณ์ในการบริหารประเทศ “แต่” ใช้เพื่อแสดงความ
มั่นใจและทัศนคติที่ไม่กังวลในการดำรงตำแหน่งนี้ เพราะการได้รับตำแหน่งนี้มาจากการลงมติของสภาฯ ทำให้เกิด
ความมั่นใจในความสามารถและการยอมรับจากฝ่ายทางการเมือง

1.4 การใช้ประโยคแสดงเหตุและผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ในวาทกรรมเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ในโพสต์เฟซบุ๊ก
แฟนเพจพรรคเพื่อไทย มีการใช้ประโยคแสดงเหตุและผล ใช้เพื่ออธิบายเหตุผลหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรม
บางอย่างของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร โดยใช้คำแสดงเหตุ-ผล เช่น เพราะ เพราะ...จึง ฯลฯ ผู้วิจัย
จะยกตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง 13 “ได้พิจารณาหน้างานแล้ว ว่าสามารถจะลงพื้นที่ได้ แต่ขอให้การต้อนรับเป็นไปอย่างเล็กน้อย ไม่มีพิธีรีตอง เพราะอาจจะเกิดการลำบากในการเดินทางที่จะต้องมารับ”
(17 ธันวาคม 2567)

ตัวอย่างที่ 13 ใช้ประโยคแสดงเหตุและผล “เพราะ” ใช้เพื่ออธิบายเหตุผลที่นายกรัฐมนตรีขอให้การต้อนรับเป็นไปอย่างเรียบง่ายและไม่จัดพิธีรีตองโดยให้เหตุผลว่า การต้อนรับที่เป็นทางการอาจทำให้เกิดความลำบากในการเดินทาง

1.5 การใช้ทัศนภาวะ

ทัศนภาวะ คือ หน่วยในภาษาซึ่งแสดงให้เห็นความคิดหรือการผูกมัดตนเองของผู้พูดหรือผู้เขียนในสิ่งที่พูด เป็นการประเมินของผู้พูดเกี่ยวกับความเป็นไปได้หรือความผูกมัดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนพูด (ศิริพร รักดีผาสุข, 2565, น. 127) ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง 14 มอบนโยบายบัก ป.ป.ส. พร้อมให้ทุกหน่วยร่วมกันแก้ไข เร่งคืนความสุขให้ประชาชน ตั้งเป้าสังคมต้องปลอดภัย... ย้ำผู้ว่าราชการจังหวัดต้องผนึกกำลังอย่างเต็มรูปแบบ ในการแก้ปัญหาระดับจังหวัดให้สัมฤทธิ์ผลโดยเร็ว (19 ธันวาคม 2567)

ตัวอย่างที่ 14 แสดงการใช้ทัศนภาวะด้วยคำว่า “ต้อง” ใน 2 ตำแหน่ง ตำแหน่งแรก สะท้อนถึงความสำคัญและความจำเป็นที่สังคมต้องปลอดภัย แสดงถึงการคาดหวังว่าสถานการณ์ในสังคมจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ปลอดภัยยิ่งขึ้น เพราะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตที่ดีของประชาชน ในตำแหน่งที่สองบ่งชี้ถึงการบังคับการกำหนดหน้าที่ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทำหน้าที่อย่างเต็มที่ เพื่อแก้ปัญหาเสียดสีในพื้นที่ของตนให้เกิดผลสำเร็จ สะท้อนถึงความคาดหวังผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมและต้องเกิดขึ้นโดยเร็ว

1.6 การใช้มูลบท

การใช้มูลบทเป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อข้อความที่ทำให้เข้าใจได้โดยนัยว่ามีข้อความอื่น ๆ หรือมีเหตุการณ์บางอย่างปรากฏหรือเกิดขึ้นมาก่อนหน้าแล้ว หรือมีความคิดและเจตนาบางอย่างที่แฝงอยู่ในข้อความในตัวบท (Fairclough, 2003 อ้างถึงใน จันทิมา อังคณิกิจ, 2561, น. 199) ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง 15 “ในวันนี้ 30 บาทรักษาทุกที่ ได้เชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพของประชาชนแล้ว 100% ประชาชนทุกคนมี Health ID ประจำตัว ได้รับบริการรักษาพยาบาลที่สะดวกรวดเร็วขึ้น ไม่ต้องรอคิวตรวจนานที่โรงพยาบาลอีกต่อไป” หนึ่งในปาฐกถา กล่าวโดยแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี (25 ธันวาคม 2567)

ตัวอย่างที่ 15 “ในวันนี้ 30 บาทรักษาทุกที่” สะท้อนมูลบทที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ว่า โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ประชาชนสามารถเข้ารับการรักษาได้เฉพาะที่ โครงการ 30 บาทรักษาทุกที่จึงเกิดขึ้นเพื่อพัฒนาให้ประชาชนสามารถเข้ารับการรักษาได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น “ได้เชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพของประชาชนแล้ว 100% ประชาชนทุกคนมี Health ID ประจำตัว” สะท้อนว่าก่อนหน้านี้ไม่มีระบบแบบนี้มาก่อน ที่ใช้เทคโนโลยี ในการบันทึกและเก็บข้อมูลสุขภาพอย่างมีระเบียบและเป็นมาตรฐาน โครงการนี้จึงเกิดขึ้นโดยมีแนวคิดที่ว่าเทคโนโลยีอาจทำให้การบริการสุขภาพมีความสะดวกและแม่นยำขึ้น “ได้รับบริการรักษาพยาบาลที่สะดวกรวดเร็วขึ้นไม่ต้องรอคิวตรวจนานที่โรงพยาบาลอีกต่อไป” สะท้อนว่าก่อนหน้านี้การเข้าตรวจหรือรับบริการจากโรงพยาบาลของรัฐมีความล่าช้า เป็นอุปสรรคต่อการรับบริการสุขภาพที่ดี การมีระบบการรักษายาบาลที่มีประสิทธิภาพจะทำให้ปัญหาการรอคอยน้อยลง

1.7 การใช้สหพท

สหพทเป็นลักษณะของตัวพทที่สื่อให้รู้ว่ามีความคิดอื่นหรือตัวพทอื่นที่มีอยู่ก่อนแล้วปรากฏอยู่ด้วยข้อความ (หรือตัวพท) ปัจจุบัน (หมายถึงตัวพทหรือข้อความที่กำลังวิเคราะห์) ได้มีความสัมพันธ์ในเชิงตอบสนองตอบโต้ หรือปฏิสัมพันธ์กับตัวพทหรือวาทกรรมที่มีอยู่ก่อนแล้วเหล่านั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (จินตมา อังคพนิชกิจ, 2561, น. 212-213) ในวาทกรรมเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ในโพสต์ของเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยมีการใช้ผลสำรวจและผลการจัดอันดับของสถาบันต่าง ๆ เพื่อขับเน้นภาพตัวแทนของนายกรัฐมนตรี ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่าง 16 *Forbes* ยก “แพทองธาร ชินวัตร” ติดอันดับ 29 ในรายชื่อสตรีทรงอิทธิพลที่สุดในโลกประจำปี 2024 อันดับสูงสุดเป็นที่ 3 ของเอเชีย และที่ 1 ของอาเซียน รายชื่อสตรี 100 คนที่ทรงอิทธิพลที่สุดในโลก ประจำปี 2024 (17 ธันวาคม 2567)

ตัวอย่าง 17 *สวนดุสิตโพล* ชี้ดัชนีผลงานรัฐบาลพุ่งขึ้นภายใน 2 เดือน นายกฯ ขอขอบคุณประชาชนที่ให้ความไว้วางใจ พร้อมทำงานหนัก แก้ไขปัญหาประเทศอย่างต่อเนื่อง (4 พฤศจิกายน 2567)

ตัวอย่าง 16 เป็นการใชสหพทโดยการแทรกข้อมูลการจัดอันดับสตรีทรงอิทธิพลที่สุดในโลกจาก *Forbes* ซึ่งเป็นนิตยสารธุรกิจ ทำให้เห็นถึงการยอมรับจากต่างประเทศ ซึ่งอาจส่งผลต่อการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและอิทธิพลของนายกรัฐมนตรีในสายตาของประชาชน ตัวอย่างที่ 17 เป็นการแทรกข้อมูลจากสวนดุสิตโพล ที่ชี้ให้เห็นถึงผลงานที่ดีของรัฐบาล ในที่นี้หมายถึงรัฐบาลที่นำโดยนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร สะท้อนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากประชาชน

1.8 การใช้อุปลักษณ์

อุปลักษณ์ เกี่ยวข้องกับภาษาและความคิดในเชิงเปรียบเทียบ คือการเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสิ่งสองสิ่งโดยที่ทั้งสองสิ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มความหมายที่ต่างกัน เรียกสิ่งที่เป็นต้นแบบของการเปรียบเทียบว่า “แบบเปรียบ” และเรียกสิ่งที่ถูกนำมาเปรียบเทียบว่า “สิ่งที่ถูกเปรียบ” (ศิริพร รักดีผาสุข, 2565, น.81) จากการศึกษาข้อมูลวาทกรรมเกี่ยวนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรในโพสต์ของเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย พบ 2 อุปลักษณ์ ได้แก่ อุปลักษณ์การเดินทาง และอุปลักษณ์สงคราม/การต่อสู้ ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างทั้ง 2 อุปลักษณ์ดังนี้

[นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร คือ ผู้ขับเคลื่อนยานพาหนะ]

ตัวอย่าง 18 ขอให้พี่น้องประชาชนมั่นใจค่ะว่า การทำงานของรัฐบาล เราดำเนินการด้วยความรักทุ่ม รับฟังทุกภาคส่วน และยึดประโยชน์ของพี่น้องประชาชนเป็นที่ตั้ง เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยของเราทุกคนค่ะ (25 ธันวาคม 2567)

ตัวอย่าง 19 นายกรัฐมนตรี เร่งเครื่องแก้ปัญหาเสพติดให้เห็นผลเป็นรูปธรรม มอบนโยบายบิ๊ก ป.ป.ส. พร้อมให้ทุกหน่วยร่วมกันแก้ไข (22 ธันวาคม 2567)

ตัวอย่างที่ 18 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ขับเคลื่อน” สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร เสมือนการขับหรือบังคับยานพาหนะไปข้างหน้า แสดงให้เห็นว่านายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร เป็นผู้มีความสามารถในการพัฒนาประเทศและทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน การ “ขับเคลื่อน” ในที่นี้อาจหมายถึงการดำเนินงานที่มีทิศทางและมีเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้า ตัวอย่างที่ 19 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “เร่งเครื่อง” เสมือนการเพิ่มความเร็วให้กับการขับเคลื่อน สื่อถึงความเร่งด่วนในการแก้ปัญหาเสพติด รัฐบาลจะต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

[นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร คือ แม่ทัพในสงคราม/ผู้นำในการต่อสู้]

ตัวอย่าง 20 นายกฯ มอบนโยบาย กอ.รมน. เน้นทำงานร่วมรัฐบาลดูแลความมั่นคง ปราบยาเสพติด แก้ปัญหาน้ำท่วม ฝุ่น PM2.5 ปราบอาชญากรรมออนไลน์ (25 ธันวาคม 2567)

ตัวอย่าง 21 อยากขอให้ทุกคนมีกำลังใจมาก ๆ ทานข้าวให้มาก ๆ จะได้มีแรงเพื่อร่วมต่อสู้ไปด้วยกัน หากมีโอกาสก็อยากกลับมาเจออีก (30 สิงหาคม 2567)

ตัวอย่างที่ 20 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ปราบ” สะท้อนว่าปัญหาเสพติดและอาชญากรรมออนไลน์เป็นศัตรูจึงต้องทำการจัดการให้หมดไป ตัวอย่างที่ 21 พบการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ต่อสู้” การเผชิญปัญหาต่าง ๆ ของประชาชนเหมือนการต่อสู้ในสงคราม การต่อสู้ครั้งนี้ไม่ใช่การต่อสู้เพียงลำพัง หากแต่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ร่วมต่อสู้ในสงครามนี้ด้วย

2. ภาพตัวแทนของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ที่นำเสนอผ่านเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย

จากการวิเคราะห์วาทกรรมเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตรในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ทั้ง 8 ได้นำเสนอภาพตัวแทนของ “นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร” เป็น 4 ภาพ ได้แก่ 1) ผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ 2) ผู้นำที่ใกล้ชิดประชาชน 3) ผู้นำที่มุ่งมั่นพัฒนาประเทศ และ 4) ผู้นำที่วางตนเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย

2.1 ผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ

ภาพตัวแทนด้านนี้ เป็นภาพที่ปรากฏชัดเจนในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2567 กล่าวคือเป็นช่วงที่นางสาวแพทองธาร ชินวัตร เปลี่ยนผ่านจากการเป็นบุคคลที่พรรคการเมืองเสนอชื่อให้ประชาชนรับทราบว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรีภายหลังการเลือกตั้ง สู่การรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ภาพตัวแทนผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ ถูกนำเสนอผ่านหลายกลวิธีทางภาษา ได้แก่ การใช้คำอ้างถึงการใช้ชนิดกระบวนการแสดงสภาพ และการใช้ประโยคแสดงความขัดแย้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การใช้คำอ้างถึงที่นำเสนอให้เห็นภาพตัวแทนด้านนี้ มักอยู่ในบริบทที่ผู้นำจากต่างประเทศกล่าวแสดงความยินดีต่อการได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร ดังตัวอย่างที่ 2 “ในนามของรัฐบาลและประชาชนชาวกัมพูชา ขอแสดงความยินดีอย่างจริงใจต่อท่านนายกรัฐมนตรีของไทย” ซึ่งจะเป็นประจักษ์พยานความเชื่อมั่นของคนไทยต่อความเป็นผู้นำของท่าน” จากตัวอย่าง เป็นคำกล่าวของนายฮุน มาเนต นายกรัฐมนตรีประเทศกัมพูชา ตลอดเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2567 ในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยได้กล่าวถึงการส่งสารและข้อความแสดงความยินดีจากผู้นำและเอกอัครราชทูตหลายประเทศ เช่น นายเนเรทรา โมดี นายกรัฐมนตรีประเทศอินเดีย นายลอว์เรนซ์ หว่อง นายกรัฐมนตรีประเทศสิงคโปร์ นายอันวาร์ อิบราฮิม นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย เป็นต้น ทั้งนี้ การใช้คำอ้างถึงเป็นกลวิธีทางภาษาที่โดดเด่นในการนำเสนอภาพด้านนี้ โดยมักเป็นการใช้คำอ้างถึงแบบโครงสร้าง 3 ส่วนคือ คำนำหน้าชื่อเพื่อระบุเพศ + ชื่อ-นามสกุล + ตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งอาจสลับตำแหน่งกันได้ คือ “นางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี” หรือ “นายกรัฐมนตรี นางสาวแพทองธาร ชินวัตร”

การใช้ชนิดกระบวนการแสดงสภาพที่นำเสนอให้เห็นภาพตัวแทนด้านนี้สื่อผ่านคำกริยา “เป็น” หรือ “จะเป็น” จะเกี่ยวข้องกับประเด็นอายุของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร ดังตัวอย่างต่อไปนี้ “จากคำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญถอดถอนนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรีคนที่ 30 ของประเทศไทย ส่งผลให้นางสาวแพทองธาร ชินวัตร ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศไทย ด้วยอายุ 37 ปี เป็นนายกรัฐมนตรีที่อายุน้อยที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย” (17 ธันวาคม 2567) จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า พรรคเพื่อไทยไม่ได้เห็นว่าประเด็นเรื่องอายุน้อยของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร เป็นปัญหา กลับเห็นว่าเป็นความพิเศษที่เกิดขึ้นได้ยากในประวัติศาสตร์การเมืองประเทศไทย

ประเด็นเรื่องอายุอาจเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนถึงความสามารถในการบริหารประเทศของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร เนื่องจากอาจยังมีประสบการณ์ไม่มากพอ จึงส่งผลให้เฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยพยายามสื่อสารประเด็นเรื่องอายุนี้อยู่หลายครั้ง อีกทั้งวิธีทางภาษาที่โดดเด่นในการนำเสนอภาพตัวแทน ผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ คือ การใช้ประโยคแสดงความขัดแย้ง ดังตัวอย่างที่ 12 “แม้จะถือเป็นนายกรัฐมนตรีที่มีอายุน้อย แต่ไม่กังวลในการนั่งตำแหน่งหัวโต๊ะ เพราะการเข้ามาทำงานและได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอันทรงเกียรติมาจากการโหวตของสภา” จากตัวอย่าง ข้อความหลังคำว่า “เป็น” แม้สะท้อนความจริงของนางสาวแพทองธาร ชินวัตรว่า เป็นนายกรัฐมนตรีที่อายุน้อย แต่ข้อความหลังจากนั้นแสดงให้เห็นว่า นางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีความมั่นใจว่าตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่ได้รับนั้นได้มาอย่างถูกต้องตามกระบวนการทางรัฐสภาภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

2.2 ผู้นำที่ใกล้ชิดประชาชน

ภาพตัวแทนด้านนี้ เป็นภาพที่ปรากฏชัดเมื่อประชาชนประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยในช่วงเวลาเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ประเทศไทยประสบอุทกภัย 2 ระลอก ระลอกแรกเกิดขึ้นบริเวณภาคเหนือ ส่วนระลอกที่สองเกิดขึ้นบริเวณภาคใต้ ภาพตัวแทนผู้นำที่ใกล้ชิดประชาชน ถูกนำเสนอผ่านหลายกลวิธีทางภาษา ได้แก่ การใช้ชนิดกระบวนการแสดงการกระทำ การใช้ชนิดกระบวนการแสดงการพูด การใช้ชนิดกระบวนการแสดงความรู้สึก การใช้ประโยคแสดงเหตุและผล การใช้ทัศนภาวะ และการใช้อุปลักษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การใช้ชนิดกระบวนการแสดงการกระทำ เป็นกลวิธีที่โดดเด่นในการนำเสนอภาพตัวแทนด้านนี้ ดังตัวอย่างที่ 4 “แพทองธาร หัวหน้าพรรคเพื่อไทย พร้อมด้วย สส. ภาคเหนือลงพื้นที่ที่แพร่่วน ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยพุงนี้” หรือตัวอย่าง “นายกรัฐมนตรี ประชุมติดตามสถานการณ์อุทกภัยพื้นที่ภาคใต้... พร้อมลงพื้นที่มอบถุงยังชีพช่วยเหลือผู้ประสบภัย” จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่านางสาวแพทองธาร ชินวัตร ไม่นิ่งดูเฉยต่อปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นทางภาคเหนือของประเทศ มีความพยายามที่จะลงพื้นที่เพื่อช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ประสบภัย ซึ่งสอดคล้องกับตัวอย่างที่ 5 “นายกรัฐมนตรีกล่าวถึงการเยียวยาว่า สามารถเยียวยาพี่น้องประชาชนที่ได้รับผลกระทบกว่าร้อยละ 80 แล้วซึ่งถือว่าใช้เวลารวดเร็วกว่า ขณะนี้การเยียวยาในภาคเหนือก็ยังเหลืออีก 1% เพราะเยียวยาได้ 99...” จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ปรากฏการใช้ชนิดกระบวนการแสดงการกระทำสื่อความหมาย “เยียวยา” หลายครั้งในบริบทของการแก้ปัญหา แสดงให้เห็นว่านางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีความพยายามช่วยเหลือประชาชนที่ประสบอุทกภัยอย่างเต็มที่

การใช้ชนิดกระบวนการแสดงการพูดโดยเฉพาะการสื่อความหมาย “สั่งการ” เป็นกลวิธีที่โดดเด่นในการนำเสนอภาพตัวแทนด้านนี้ ดังตัวอย่างที่ 6 “‘นายก’ สั่งการทันที เร่งฟื้นฟู จ.เชียงรายหลังน้ำลด ด้าน ‘สุริยะ’ รับคำสั่งการเร่งซ่อมสะพาน เคลียร์ผิวการจราจร ติดตั้งสะพานเบลีย์ ส่งน้ำสะอาด” แสดงให้เห็นว่านางสาวแพทองธาร ชินวัตร พยายามช่วยเหลือประชาชนด้วยการใช้อำนาจในฐานะนายกรัฐมนตรี “สั่งการ” ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในการดูแลประชาชนจากเหตุการณ์น้ำท่วมทางภาคเหนือ เร่งดำเนินการให้ปัญหาลดลงโดยเร็ว หรือในตัวอย่างอื่น ๆ ดังต่อไปนี้ “นายกรัฐมนตรี สั่งการ ศปช. เร่งแก้ไขสถานการณ์อุทกภัยภาคใต้ด่วน ย้ำความปลอดภัยของประชาชนต้องมาก่อน” แสดงให้เห็นว่า ปัญหาจากสถานการณ์อุทกภัยทางภาคใต้เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องจัดการให้คลี่คลายโดยเร็ว การใช้ชนิดกระบวนการแสดงการพูดสื่อความหมาย “สั่งการ” ไม่ได้ถูกใช้เพียงในบริบทภัยพิบัติทางธรรมชาติเท่านั้น แต่ปรากฏในบริบทที่ประชาชนประสบอุบัติเหตุร้ายแรงด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้ “หลังทราบเหตุรถบรรทุกคันหนึ่งทัศนศึกษาไฟไหม้ สั่งการอนุทิน-สุริยะ ลงพื้นที่ด่วน” รวมทั้งถูกใช้กับบริบทการแก้ปัญหาเสถียรภาพ ดังตัวอย่างต่อไปนี้ “นายกฯลงพื้นที่ติดตามโมเดลบำบัดฟื้นฟูสาเหตุดิน จ.ร้อยเอ็ด สั่งการ “ธวัชบุรี โมเดล” ใน 10 จังหวัดน้ำท่วม”

อีกหนึ่งการใช้ชนิดกระบวนการที่ประกอบสร้างภาพตัวแทนด้านนี้คือ การใช้ชนิดกระบวนการแสดงความรู้สึกสื่อความหมาย “เสียใจ” ดังตัวอย่างที่ 9 “นายกฯ แสดงความเสียใจและขอโทษต่อกรณีเหตุการณ์คดีตากใบเมื่อ 20 ปีที่แล้ว ยืนยันรัฐบาลทำงานเต็มที่ อีกทั้งถาม สนง.กฤษฎีกา กรณีออก พ.ร.ก.แก้ไขอายุความ แต่ทำไม่ได้ เพราะอาจขัดรัฐธรรมนูญ” แสดงให้เห็นว่านางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีความเห็นอกเห็นใจประชาชนที่เผชิญปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นบริเวณสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศ และไม่ได้ละเลยปัญหาดังกล่าว แม้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ 20 ปีก่อน

การใช้ประโยคแสดงเหตุและผล ดังตัวอย่างที่ 13 “ได้พิจารณาหน้างานแล้ว ว่าสามารถจะลงพื้นที่ได้ แต่ขอให้การต้อนรับเป็นไปอย่างเล็กน้อย ไม่มีพิธีรีตอง เพราะอาจจะเกิดการลำบากในการเดินทางที่จะต้องมารับ” จากตัวอย่างเป็นปริบทการเตรียมความพร้อมลงพื้นที่ช่วยเหลือประชาชนที่ประสบอุทกภัยในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงให้เห็นว่านางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีความเข้าใจข้อติดขัดของประชาชนหากต้องต้อนรับตนเองในขณะที่สถานการณ์อุทกภัยยังไม่คลี่คลาย

ภาพตัวแทนผู้นำที่ใกล้ชิดประชาชน ถูกสื่อผ่านกลวิธีการใช้ทัศนภาวะ ดังตัวอย่างที่ 14 “มอบนโยบายบิ๊ก ป.ป.ส. พร้อมให้ทุกหน่วยร่วมกันแก้ไข เร่งคืนความสุขให้ประชาชน ตั้งเป้าสังคมต้องปลอดภัย... ย้ำผู้ว่าราชการจังหวัดต้องผนึกกำลังอย่างเต็มรูปแบบในการแก้ปัญหาในระดับจังหวัดให้สัมฤทธิ์ผลโดยเร็ว” จากตัวอย่างเป็นปริบทการหารื้อระหว่างนางสาวแพทองธาร ชินวัตร และผู้นำของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดถึงการตั้งเป้าหมายแก้ปัญหาเสพติด แสดงให้เห็นว่านางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีความตระหนักว่าปัญหาเสพติดเป็นปัญหาร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน จึงต้องเร่งแก้ไขปัญหานี้ให้ได้โดยเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับกลวิธีการใช้อุปลักษณ์ ดังตัวอย่างที่ 19 “นายกรัฐมนตรี เร่งเครื่องแก้ปัญหาเสพติดให้เห็นผลเป็นรูปธรรม มอบนโยบายบิ๊ก ป.ป.ส. พร้อมให้ทุกหน่วยร่วมกันแก้ไข” จากตัวอย่างสะท้อนมโนอุปลักษณ์ [นายกรัฐมนตรี แพทองธาร ชินวัตร คือ ผู้ขับเคลื่อนยานพาหนะ] ถ้อยคำอุปลักษณ์ “เร่งเครื่อง” แสดงให้เห็นว่า ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาเร่งด่วนต้องถูกแก้ไขโดยเร็วและให้เห็นผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ผู้นำที่มุ่งมั่นพัฒนาประเทศ

ภาพตัวแทนผู้นำที่มุ่งมั่นพัฒนาประเทศ ถูกนำเสนอผ่านหลายวิธีทางภาษา ได้แก่ การใช้ชนิดกระบวนการแสดงการพูด การใช้ชนิดกระบวนการแสดงการกระทำ การใช้มูลบท การใช้สหบท การใช้อุปลักษณ์

การใช้ชนิดกระบวนการแสดงการพูดสื่อความหมาย “หารือ” เป็นกลวิธีที่โดดเด่นในการนำเสนอภาพตัวแทนผู้นำที่มุ่งมั่นพัฒนาประเทศ ดังตัวอย่างที่ 7 “นายกฯ หารือ สี่ จินผิงยืนยันสนับสนุนไทยในทุกมิติ เปิดการนำเข้าไทยเพิ่ม ยืนยันแผนค้าขายกับไทยปีหน้าแน่นอน” จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า นางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีความพยายามพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วยการ “หารือ” ร่วมกับนายสีจิ้นผิง ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีน การใช้ชนิดกระบวนการแสดงการพูดสื่อความหมาย “หารือ” ในบริบทปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพิจารณาหาทางออกร่วมกับผู้นำต่างประเทศยังปรากฏอีกหลายครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้ “ด้านนายกรัฐมนตรี สิงคโปร์ ขอบคุณนายกรัฐมนตรีให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น ยินดีได้พบหารือร่วมกันอีกครั้ง” หรือในตัวอย่างต่อไปนี้ “นายกรัฐมนตรี ยังได้หารือทวิภาคีกับนายเนเรนทร โมที นายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐอินเดีย กระชับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น” การหารือกับผู้นำจากต่างประเทศแสดงให้เห็นว่านางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีความพยายามพัฒนาประเทศให้ดียิ่งขึ้นด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้นำต่างประเทศ ซึ่งอาจสร้างประโยชน์ทางการค้าให้กับประเทศในอนาคต

การใช้อุปลักษณ์เป็นกลวิธีที่โดดเด่นในการนำเสนอภาพตัวแทนด้านนี้ ดังตัวอย่างที่ 18 “ขอให้พี่น้องประชาชนมั่นใจค่ะว่า การทำงานของรัฐบาล เราดำเนินการด้วยความรักใคร่ รับผิดชอบทุกภาคส่วน และยึดประโยชน์ของป่

น้องประชาชนเป็นที่ตั้ง เพื่อขับเคลื่อนประเทศไทยของเราทุกคนค่ะ” จากตัวอย่างสะท้อนมโนอุปลักษณ์ [นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร คือ ผู้ขับเคลื่อนยานพาหนะ] ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ขับเคลื่อน” เสมือนการพยายามพัฒนาประเทศให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาประเทศของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร อยู่บนฐานความรัดกุม การรับฟัง และการยึดถือประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ “การขับเคลื่อน” หรือการพัฒนาประเทศนั้น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และตัวอย่างที่ 20 “นายกฯ มอบนโยบาย กอ.รมน. เน้นทำงานร่วมรัฐบาลดูแลความมั่นคง ปราบยาเสพติด แก้ปัญหาน้ำท่วม ฝุ่น PM2.5 ปราบอาชญากรรมออนไลน์” จากตัวอย่างสะท้อนมโนอุปลักษณ์ [นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร คือ แม่ทัพในสงคราม/ผู้นำในการต่อสู้] ถ้อยคำอุปลักษณ์ “ปราบ” แสดงให้เห็นว่า ปัญหาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมออนไลน์เป็นข้าศึก/ศัตรู กล่าวคือ เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องจัดการให้หมดไป

การใช้มูลบท ดังตัวอย่างที่ 15 “ในวันนี้ 30 บาทรักษาทุกที่ได้เชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพของประชาชนแล้ว 100% ประชาชนทุกคนมี Health ID ประจำตัว ได้รับการรักษาพยาบาลที่สะดวกรวดเร็วขึ้น ไม่ต้องรอคิวตรวจนาน ที่โรงพยาบาลอีกต่อไป” แสดงให้เห็นว่า นางสาวแพทองธาร ชินวัตร มองเห็นปัญหาของโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ซึ่งเกิดขึ้นในรัฐบาลของอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ผู้เป็นบิดา จึงมีความประสงค์พัฒนาโครงการดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นคือ ประชาชนสามารถเข้ารับการรักษาได้ทุกสถานพยาบาลใกล้ตน ด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพของประชาชนทั้งหมดในรูปแบบ Health ID ประจำตัว ซึ่งจะส่งผลให้การบริการรักษาเกิดความรวดเร็วมากกว่าในอดีต ความพยายามสื่อสารการแก้ไขปัญหของโครงการในอดีตจึงช่วยต่อยอดภาพตัวแทนด้านนี้ให้กับนางสาวแพทองธาร ชินวัตร ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกลวิธีการใช้ชนิดกระบวนการแสดงการกระทำความหมาย “เปลี่ยนแปลง” ดังตัวอย่างที่ 3 “เราใช้เวลาประมาณ 2 ทศวรรษ เปลี่ยนจาก 30 บาทรักษาทุกโรคเมื่อ 22 ปีที่แล้วมาสู่การเป็น 30 บาทรักษาทุกโรคในวันนี้ซึ่งเป็นการ... เปลี่ยนผ่านระบบสุขภาพสู่ระบบดิจิทัล” แสดงให้เห็นชัดเจนว่านางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีความพยายามพัฒนาโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีปัจจุบันเข้ามามีส่วนร่วมให้การพัฒนาดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การใช้สมบท ดังตัวอย่างที่ 17 “สวนดุสิตโพลชี้ ดัชนีผลงานรัฐบาลพุ่งขึ้นภายใน 2 เดือน นายกฯ ขอขอบคุณประชาชนที่ให้ความไว้วางใจ พร้อมทำงานหนัก แก้ไขปัญหาประเทศอย่างต่อเนื่อง” จากตัวอย่าง เป็นการใช้ข้อมูลจากสวนดุสิตโพล ซึ่งเป็นโครงการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อชี้ให้เห็นว่า รัฐบาลภายใต้การนำของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีความพยายามทำงานแก้ไขปัญหของประเทศอย่างเต็มที่แม้ผ่านเวลาการแต่งตั้งรัฐบาลมาได้เพียง 2 เดือน การใช้ข้อมูลจากสวนดุสิตโพลจึงทำหน้าที่ประกอบสร้างภาพตัวแทนการเป็นผู้นำที่มุ่งมั่นพัฒนาประเทศให้กับนางสาวแพทองธาร ชินวัตร ได้อย่างชัดเจน

2.4 ผู้นำที่วางตนเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย

ภาพตัวแทนผู้นำที่วางตนเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาเพียง 1 กลวิธี ได้แก่ การใช้ชนิดกระบวนการ โดยแยกเป็นการใช้ชนิดกระบวนการแสดงความคิดและความรู้สึก และการใช้ชนิดกระบวนการแสดงสภาพ แม้ว่าภาพตัวแทนด้านนี้จะถูกนำเสนอผ่านเพียง 1 กลวิธี แต่ถือเป็นภาพตัวแทนที่สำคัญเนื่องจากเพื่อบุกแฟนเพจพรรคเพื่อไทย ใช้วิธีการนำคำกล่าวของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร มาเผยแพร่โดยตรง

การใช้ชนิดกระบวนการแสดงความคิดและความรู้สึก สื่อความหมาย “เชื่อ” ดังตัวอย่างที่ 8 “เมื่อเป็นนายกแล้ว จะไม่ข่มเหงใคร แต่พร้อมที่จะรับฟัง ให้ความเคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน เชื่อว่าหลักคิดตรงนี้จะทำให้ทุกอย่างเป็นไปอย่างราบรื่นและสมบูรณ์” จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่านางสาวแพทองธาร ชินวัตร ได้แสดงมุมมองของตนเองต่ออำนาจของนายกรัฐมนตรี ซึ่งต้องใช้อย่างเหมาะสมต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตยในปัจจุบัน กล่าวคือ การเป็นนายกรัฐมนตรีในสังคมประชาธิปไตยปัจจุบัน ต้องไม่ใช่อำนาจข่มเหงผู้อื่น และแม้ว่าตำแหน่งนี้

ถือเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของประเทศ แต่ต้องรับฟังความเห็นของผู้อื่น ให้ความเคารพและให้เกียรติทุกฝ่าย ทั้งนี้ นางสาวแพทองธาร ชินวัตร ไม่ได้ระบุว่ามีวิธีการใช้อำนาจของตนเองในฐานะนายกรัฐมนตรีนั้นจะใช้อย่างไร และใช้เพื่อสิ่งใด

จากตัวอย่างข้างต้นสอดคล้องกับการใช้ชนิดกระบวนการแสดงสภาพ ดังตัวอย่างที่ 10 “จะเป็นนายกฯ ที่ให้เกียรติ-ให้ความเคารพ ไม่ข่มเหงใคร ไม่ปิดกั้น วอนวิจารณ์ด้วยเหตุผล” จากตัวอย่าง นางสาวแพทองธาร ชินวัตร ได้เน้นย้ำถึงบทบาทของตนเองในฐานะนายกรัฐมนตรีที่จะไม่ใช้อำนาจข่มเหงใคร หรือใช้อำนาจปิดกั้นความคิดเห็นของผู้ที่เห็นต่างจากตน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีทางภาษาที่ใช้นำเสนอกลวิธีทางภาษาที่ใช้นำเสนอภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย ปรากฏทั้งหมด 8 กลวิธี ได้แก่ 1) การใช้คำอ้างถึง 2) การใช้ชนิดกระบวนการ 3) การใช้ประโยคแสดงความขัดแย้ง 4) การใช้ประโยคแสดงเหตุและผล 5) การใช้ทัศนภาวะ 6) การใช้มูลบท 7) การใช้สทบท และ 8) การใช้อุปลักษณ์ ทั้ง 8 กลวิธีดังกล่าว ได้นำเสนอภาพตัวแทนของ “นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร” เป็น 4 ภาพ ได้แก่ 1) ผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ 2) ผู้นำที่ใกล้ชิดประชาชน 3) ผู้นำที่มุ่งมั่นพัฒนาประเทศ และ 4) ผู้นำที่วางตนเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย กลวิธีทางภาษาที่โดดเด่นอย่างยิ่งในการนำเสนอภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยคือ การใช้ชนิดกระบวนการ ทั้งการใช้ชนิดกระบวนการแสดงการกระทำ แสดงการพูด แสดงความคิด ความรู้สึก และแสดงสภาพ

ภาพตัวแทนของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ทั้ง 4 ภาพ ที่ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาทั้ง 8 กลวิธี โดยเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยในลักษณะการเผยแพร่ข้อความบนเฟซบุ๊กแฟนเพจ ทั้งสิ้น 136 ข้อความ (โพสต์) เป็นภาพตัวแทนที่พึงประสงค์ทั้งสิ้น เนื่องด้วยนางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีฐานะเป็นหัวหน้าพรรคเพื่อไทย และมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างฐานเสียงเดิมและใหม่ของพรรคเพื่อไทยเข้าด้วยกัน เนื่องจากเป็นทั้งบุตรสาวและหลานสาวของอดีตนายกรัฐมนตรีประเทศไทยถึง 2 คน คือ นายทักษิณ ชินวัตร และนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อาจถือได้ว่าภาพตัวแทนทั้ง 4 เป็นภาพตัวแทนสำคัญ มีความจำเป็นต้องสร้างขึ้นในช่วงต้นของการเปลี่ยนผ่านจากบุคคลที่พรรคการเมืองเสนอชื่อให้ประชาชนรับทราบว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรีภายหลังการเลือกตั้งสู่การรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศไทยอย่างเป็นทางการ

ในอดีตที่ผ่านมา เนตรนิภา ขาอ้าย (2556) ศึกษาเรื่อง “การสร้างอัตลักษณ์นักการเมืองสตรีในสื่อมวลชนกลุ่มประเทศอาเซียน: การวิเคราะห์วาทกรรมผ่านสื่อ” ผลการศึกษาพบว่า สื่อมวลชนมีส่วนสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ให้นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ดังนี้ ลักษณะของการเมือง ได้แก่ เป็นบุคคลสาธารณะที่เข้าถึงประชาชน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างแท้จริง เป็นผู้นำที่เน้นการประนีประนอม ไม่เด็ดขาดในการตัดสินใจ และการแสดงวิสัยทัศน์มักอ้างอิงจากบุคคลทางการเมืองคนอื่น ๆ โดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัว และการเป็นผู้มีความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์สำคัญในการบริหารประเทศ ส่วนลักษณะของความเป็นผู้หญิง ได้แก่ ลักษณะบทบาททางสังคม ซึ่งนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ทำหน้าที่ในฐานะแม่ ภรรยา และบุตรสาว ได้อย่างครบถ้วน ส่วนลักษณะด้านการแต่งกายจะเน้นที่ความหลากหลาย มีความทันสมัยตามหลักสากล แสดงบุคลิกความเป็นผู้นำประเทศ และความเป็นมืออาชีพทางการเมือง นอกจากนี้ยังพบว่านายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นกว่านักการเมืองสตรีคนอื่นคือ การเป็นผู้นำด้านการแต่งกาย

ผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรนิภา ขาอ้าย (2556) เพียงภาพตัวแทนที่ 2 คือ ผู้นำที่ใกล้ชิดประชาชน แสดงให้เห็นว่า “ความใกล้ชิดประชาชน” คือวาทกรรมหลักของพรรคเพื่อไทย ซึ่งอาจเป็น

เครื่องมือสำคัญในการสร้างความนิยม ผ่านการแสดงออกถึงความเข้าใจความทุกข์หรือปัญหาของผู้คน อัตลักษณ์ของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไม่ปรากฏในลักษณะผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ ผู้นำที่มุ่งมั่นพัฒนาประเทศ และผู้นำที่วางตนเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย

ความแตกต่างเด่นชัดที่สุดคือ ในขณะที่สื่อมวลชนในอาเซียนให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ด้าน “ความเป็นผู้หญิง” ของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ทั้งบทบาทแม่ ภรรยา และน้องสาว รวมถึงการเป็นผู้นำด้านการแต่งกาย แต่การศึกษาครั้งนี้ ภาพตัวแทนของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ไม่ปรากฏในลักษณะความเป็นผู้หญิง แต่ปรากฏภาพผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ จะเห็นว่าเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทยอาจพยายามสร้างความชอบธรรมให้แก่นางสาวแพทองธาร ชินวัตร ในฐานะนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศไทยด้วยความชอบธรรมเชิงระบบ เพื่อโต้แย้งเรื่องอายุที่ยังน้อยและการขาดประสบการณ์ทางการเมือง

ภายใต้บริบทการเมืองในปี พ.ศ. 2567 นายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร เผชิญสภาวะความย่ำแย่เชิงอุดมการณ์ เนื่องจากเป็นตัวแทนจากขั้วตรงข้ามกับฝ่ายอนุรักษ์นิยม แต่กลับต้องเข้าสู่ตำแหน่งผ่านการร่วมมือกับกลุ่มอำนาจเดิม ภาพตัวแทนของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร จึงปรากฏภาพผู้นำที่วางตนเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย เพื่อยืนยันความชอบธรรมในเชิงกติกาและหลักการพื้นฐาน ภาพตัวแทนดังกล่าวไม่ปรากฏในงานของเนตรนิภา ขาอ้าย (2556) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองประเทศไทยแบ่งเป็นสองขั้วอย่างชัดเจน ที่ส่งผลให้การประกอบสร้างอัตลักษณ์ของนักการเมืองสตรีขณะนั้น มุ่งเน้นไปที่บทบาททางเพศและภาพลักษณ์ส่วนบุคคล มากกว่าการจัดการความขัดแย้งที่ซับซ้อนดังในบริบทของนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร

ภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ทั้ง 4 ภาพ ปรากฏขึ้นโดยมีหน้าที่เพื่อสร้างความชอบธรรมหรือการยืนยันความถูกต้องของการได้มาซึ่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศไทย ดังการปรากฏของภาพตัวแทนผู้นำที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนที่มีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสนับสนุนให้นางสาวแพทองธาร ชินวัตร ได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีว่า การตัดสินใจนั้นถูกต้องไม่ผิดพลาด รวมทั้งลดความกังวลให้กับประชาชนที่ไม่ได้ลงคะแนนเสียงสนับสนุน ดังการปรากฏของภาพตัวแทนผู้นำที่ใกล้ชิดประชาชน และภาพตัวแทนผู้นำที่มุ่งมั่นพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้ สังคมไทยอาจอ่อนไหวต่อการใช้อำนาจของภาครัฐ ในประเด็นการใช้อำนาจเกินขอบเขตหรือการใช้อำนาจในทางมิชอบ จึงเกิดการปรากฏภาพตัวแทนผู้นำที่วางตนเหมาะสมในระบอบประชาธิปไตย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ในเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย เป็นการศึกษาเพียงช่วงต้นของการรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศไทย ยังสามารถขยายเวลาในการศึกษาออกไปได้อีกแม้ใช้แหล่งข้อมูลเดียวกันคือเฟซบุ๊กแฟนเพจพรรคเพื่อไทย เนื่องจากสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ทางสังคมในแต่ละช่วงเวลาอาจส่งผลต่อการเกิดขึ้น ลบเลือน แทนที่ ของภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร รวมทั้งยังสามารถศึกษาได้จากวาทกรรมอื่น ๆ อีกมาก เช่น วาทกรรมข่าวหนังสือพิมพ์ วาทกรรมข่าวออนไลน์ วาทกรรมการสัมภาษณ์ทางโทรทัศน์ ซึ่งจะให้เห็นภาพตัวแทนที่รอบด้าน และเห็นการต่อรองทางความหมายของภาพตัวแทนนายกรัฐมนตรีแพทองธาร ชินวัตร ได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ ไม่ว่านางสาวแพทองธาร ชินวัตร จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศไทยได้ครบวาระหรือไม่ ภาพตัวแทนของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร ยังสามารถศึกษาได้อย่างละเอียด รอบด้าน ตามเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ในฐานะนายกรัฐมนตรีสตรีคนที่ 2 ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย

รายการอ้างอิง

- จันทิมา อังคพนิชกิจ. (2561). *การวิเคราะห์ข้อความ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). *วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น*. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษา วาทกรรมในภาษาไทย. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ธีระ บุชบกแก้ว. (2562). *ภาพตัวแทนผู้สูงอายุไทยที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวาทกรรมสื่อสารสาธารณะ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต]*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนตรนิภา ขาอ้าย. (2556). *การสร้างอัตลักษณ์นักการเมืองสตรีในสื่อมวลชนกลุ่มประเทศอาเซียน: การวิเคราะห์วาทกรรมสื่อ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต] มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรรคเพื่อไทย. (2567). Facebook. <https://www.facebook.com/pheuthaiparty>.
- พิรงทอง รามสุต. (2556). *ทิศสื่อพินิจสังคม*. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.
- ศศิพิมพ์ ภูระหงษ์. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนเพศสภาวะต่าง ๆ ในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต]*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร รักดีผาสุข. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สรिता ปัจจุสานนท์ และพัชรินทร์ เสือสวาท. (2567). *การศึกษาภาพตัวแทนเด็กดีในข่าวสังคมออนไลน์. การศึกษาและวิจัยพระพุทธศาสนา*. 10(1), 19-35.
- หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ. (15 ธันวาคม 2567). *จักรวาลการเมืองชินวัตร คนรอบวงโคจรนายกฯ แพทองธาร*. BBC NEWS ไทย. <https://www.bbc.com/thai/articles/>
- วิเคราะห์เสียงสะท้อนจากชาวนเน็ต ต่อ “แพทองธาร” นายกรัฐมนตรีคนที่ 31*. (ม.ป.ป.). MCOT NEWS. <https://news1005.mcot.net/news/>
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. Edward Arnold.
- Hall, S. (Ed.). (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices*. Sage.